

VISSZHANG.

Mezőssy Béla a Magyarországon azt írta (e lap febr. 5-i száma szerint), hogy nem lehet túrni „olyan egyetemet, ahol manapság az egyetemi tanárok létszáma majdnem több, mint a hallgatóké . . .” (Ilyen képtelenséget sem manapságra, sem a múltira vonatkozólag nem lehet állítani. Hogy csak egy példát említsünk: a szegedi egyetemnek 55 tanszék mellett 2100 hallgatója van.) Ugyanez a lap, amely folyton takarékossgot sürget, a febr. 5-i szám 7. lapján riasztó riportot közöl a klinikákon történt költségcsökkentés ellen. (Hol itt a logika?)

*

Herczeg Ferenc idézi Széchenyi mondását: „Sehol sincs annyi sokat tanult és mégis annyi hasznavehetetlen ember, mint nálunk.” (B. H. febr. 4.)

*

Szekfü Gyula „A nagy királynő” címmel Mária Teréziáról nagyobb cikket írt a Nemzeti Újság karácsonyi számába. A cikkből két részletet idézünk: „Többet beszélt és írt franciául, mint németül, s ez utóbbi nyelven a bécsi dialektust leszámítva, alig is tudott beszélni. Az ő korszaka azonban a nacionalizmus európai uralomra jutása előtt folyt le s ehhez képest nagy egyoldalúság volna őt kizárólag valamelyik nép körében rögzíteni meg . . . Vajjon helyes-e az, hogy egyedül Pázmány Péter egyetemében legyen meg a történeti műveltség, mely az emlékezéshez szükséges, — minden más siet felejtetni a magyar múltat? Mária Terézia korszakának és emlékének e méltatlan elmellőzését látva, újra előttünk áll az elavultnak hitt liberális koncepció, mely valódi, vagy vélt szabadsághősök miatt a nemzet igazi nagy tetteit és élményeit is szívesen elmellőzte. Itt az ideje, hogy ez megváltozzék.”

*

A Matin írja (jan. 2.): A lengyel művészet párisi kiállításán a leglátogatottabb rész a magyar terem . . . Magyarországnak és Lengyelországnak közös királyai voltak . . . A százados közös harcok a két nemzet között mély irodalmi, érzelmi hagyományokat létesítettek és egy olyan barátságot, amely túlélte a világháborút és különösebben megnyilvánult 1920-ban, amikor Magyarország segítségére sietett a bolsevizmus támadásától fenyegetett Lengyelországnak.

*

„Nyugaton, különösen Németországban voltak erősen doktriner múzeum-igazgatók, akik egy-egy iskolával, vagy valamely modernebb irányzattal szemben mereven elzárkóztak. A dogmatikus határozottságával kijelentették, hogy az egyáltalán nem művészet és abból a körből nem vettek képeket, szobrokat, rajzokat, metszeteket. De az idő múlt és egyszer-másszor nem igazolta az illető múzeumi direktorok fölfogását.” (Klebelsberg Kunó gróf cikkéből, Pesti Napló jan. 4.)

*

A román költségvetésben — közvetlenül a hadügyi tárca mellett — harmadik helyen áll a közoktatásügy. (A magyar kultúrának még mindig vannak belső ellenségei, akik nem látják be, hogy a kultúra tékezése lemaradást jelent a világversenyben. A kisüst- és nagybérlo-horizont hajlandó volna száz népiskolát becsukni, ha ezzel búzában, vagy borban kétfülleres áremelkedést lehetne elérni....)

*

A moszkvai legfőbb törvényszék ítélkezett nyolc egyetemi tanár és tudós fölött. Ezek közül — politikai bűnökért — ötöt halálra ítélték, hármat pedig 10 évi börtönbe küldtek. (Az Emberi Jogok Ligája, amely olyan érzékenyen reagál

egy-egy könyv elkobzására, vagy egy eltévedt pofonra, most is bizonyára hallgatni fog. Az ellenforradalmárok élete, ügylátszik, nem az ő ressszortjába tartozik.)

*

Ő és új művészetnek, harmonikus szintéziséről olvassuk Klebelsberg Kunó gróf vezércikkében (Művészetpolitika, Pesti Napló jan. 4.) a következő mondatokat: „Ha a változó korszellemnek világtörténelmi tanúságait látjuk, akkor csak szónakozó mosolyunk lehet az olyan erőlködések fölött, amelyek az államnak rendelkezésre álló hatalmi és pénzügyi eszközökkel akarnak szembeszállni az új korszellem érvényesülésével és annak megnyilatkozásaival a művészetben . . . Mint hisztórikus, meg vagyok győződve róla, hogy az elhaló realizmus utolsó képviselőinek szobrait, képeit egykor érdeklődéssel fogják tanulmányozni.”

*

Preszly Elemér nyilatkozatából: „Molière sokkal szabadabban írhatott papokról, orvosokról, egyéb foglalkozási ágakról, mint a mai író teheti. Hiszen Fodor Lászlót egyik darabja miatt a fogorvosok becsületsértésért beperelték. Próbálna ma egy író a falusi jegyzőről valami rosszat írni. A jegyzőtestület azonnal tiltakozna és fölszisszenne . . .” (Magyarság jan. 4.)

*

Spanyolország lakosságának 45 százaléka analfabéta. A büszke grand-ok és toreadorok hazájában csak minden második ember tud írni-olvasni . . . (Mégis az a helyzet, hogy a világ közvéleménye Spanyolországot a „nyugati kultúrállamok” közé sorolja, Magyarországnak pedig még a létezéséről sem tud. Ez is a mi hibánk.)

*

A Sorbonne természettudományi és irodalmi fakultásán hat új tanszéket állítanak föl. (Nálunk a sajtó részvétlensége, sőt kárörvendezése mellett 10 százalékat megszüntetik a tanszékeknek.)

*

Bombay-ben „Goethe-Schiller-Intézetet” alapítottak a hindu művelt ifjúság európai és irodalmi kiképzésére. (Ügylátszik, a német kultúra Indiában ellenszer az angol befolyással szemben.) Az intézetnek hat fakultása lesz, megfelelő könyvtárakkal. Német remekművek lefordítását is tervbe vették . . .

*

Vajda János-Társaság címmel új irodalmi kör alakult. Az új alakulással kapcsolatban a sajtó csupáncsak a következő neveket hozta forgalomba: Kárpáti Aurél, Plätz Rudolf (?), Hont Ferenc, Sós Endre (?), Pásztor Árpád, Balázs István (?) és Szolnoki István (?) . . . Az új alakulás a magyar irodalomba „formalakítást” akar hozni. A tagok azt állítják magukról, hogy Vajda János szellemét képviselik . . .

*

Az egységes német birodalom hatvanéves jubileuma alkalmából a berlini egyetem ünnepén Siller theologus-professzor a bibliai Jób történetéről beszélt, azokról a csapásokról, amik érdemtellenül sújtják a Béketűrőt.

*

A munkácsi Lehoczky-Múzeum múlt nyáron Jankovics dr. vezetése mellett ásatásokat végzett, amelyek neolith-maradványok feltárását eredményezték. A téli hónapokban a múzeum elkészítette a rutén-felföld archeológiai kataszterét, részben kibocsátott kérdőívek segítségével. Jelenleg a rutén-felföld archeológiai térképén dolgoznak a múzeum tisztviselői. Egyidejűleg tervbe vették azt is,

hogy a vidék praehistoriájáról népszerű publikációt adnak ki . . . (A legnagyobb hiba volna részünkről, ha a kultúrfölény önelégült illuziójában megelégednénk róla, hogy szomszédaink minden anyagi és szellemi erejük megfeszítésével igyekeznek kulturális és ezáltal történelmi jogokat szerezni a nekik juttatott vidékekre. Akié a kultúra, azé az ország.)

*

André Thérive mondotta a Nouvelles Littéraires munkatársának (jan. 17.): Sohasem tudtam megérteni, hogy egy olyan munka, mint a „Nyugaton a helyzet változatlan”, sikert arathat. Ugy találom, hogy teljességgel minden irodalmi érdekesség nélkül való . . .

*

A tartományfőnökség fölszólította Franzensbad városát, hogy a jövőben hivatalos hirdetményét ne csak németül, hanem az államnyelven is publikálja és hogy az utcákat, hivatalokat cseh-főlírásokkal is lássa el. (Boldog kisebbség, amelynek még ennyi jogai vannak!)

*

A lengyel népnevelési minisztérium művészeti és kulturális ügyosztálya a következő összegek fölött rendelkezik: 14 db. írói ösztöndíj, havi 400 zloty egyenként; 27 db. ugyanilyen havi támogatás szobrászok részére; több újságírói ösztöndíj; idősebb írók számára 5 db., egyenként havi 600 zloty összeget kitevő támogatás; írói egyesületek 90.000 zloty segélyt, képkiállítások 170.000 zloty-t kapnak, színházak pedig 500.000 zloty szuverenciát élveznek.

*

A cseh állam évente nyolc irodalmi díjat oszt ki, egyenként 5000 korona (850 pengő) értékben. Ebből hét darab cseh íróknak, egy darab pedig német íróknak jut. (A tótokról és magyarokról, valamint a ruténekről, ügylátszik, megelégedtek. Ezek az irodalmak nyilván nem érdemlik meg a támogatást . . .)

*

A francia frontharcosok szövetsége Claude Farrère elnöklete alatt elhatározta, hogy Combes község határában, 800 méternyi magasságban, cédruserdőt ültet a Franciaország védelmében elesett francia és idegen írók emlékeztére. Az erdő 10.000 fából fog állni és egy központi tisztásból kiinduló sugárutak mentén hirdeti majd az irodalom hősi-halottainak dicsőségét. (Vajjon a háború magyar tudós- és író-áldozataira gondolunk-e eleget? Legalább a névsorukat kellene egyszer összeállítani. Ime, néhány név, emlékezetből: Gyóni Géza, Zemplén Győző, Bányai Elemér, Stieglermár Róbert . . .)

*

A Nemzeti Ujság (febr. 5.) írja a Szeclü Gyula Rákóczi-könyvével kapcsolatos és elmúlni még mindig nem akaró sajtópörök szomorú alkalmából: „Közünk él egy kiváló tudós és szorgalmas kutató, nagylátókörű szintetikus, jeles tollú ábrázoló. Könyve jelenik meg könyve után s mindegyik műve fejlődést jelent a magyar történelmi szemléletben, haladást a nemzeti öneszmélet útján. Élete derekára jutott — a legnagyobb díszben van része, amit az ország neki nyújthat. Nosza, akadályozzuk meg munkájában, rágalmazzuk el a szószátyárság vásárán, vonjuk kétségbe magyar érzelmeit — van-e ennél könnyebb dolog? — s miután hazadrulónak bélyegeztük — ki tudja miért? — szórjuk ki a világba, hogy hazadruló könyvét nem is maga írta.”